

# İçindekiler

Önsöz • 9

## 1. Yaklaşımlar • 11

1.1 Giriş • 11

1.2 Motivasyon ve Araştırma Konusu • 14

1.3 Amaç • 31

## 2. Merkez • 42

2.1. Tanzimat • 42

2.2 Vali ve Komiserler • 49

## 3. Cebel-i Lübnan • 56

3.1 Etnografik-Tarihi Temeller • 56

3.2. Osmanlı Cebel-i Lübnan'ı • 62

3.3. Çifte Kaymakamlığın Kuruluşu • 65

3.4. Mehmed Şekib Efendi'nin Misyonu • 68

3.5. 1860 Savaşları ve Mutasarrıflığın Kuruluşu • 70

## 4. İşkodra ve Kuzey Arnavutluk • 73

4.1. Etnografik-Tarihsel Temeller • 73

4.2. İşkodra'nın Osmanlılar Tarafından Geri Alınması • 81

4.3. Tanzimat Yaptırımlarına Yönelik Denemeler • 84

## 5. Karşılaştırma • 88

5.1. Karşılaştırma Üzerine Metodolojik Düşünceler • 88

5.2. Benzerlikler • 94

5.3. Farklılıklar • 99

5.4. İlk Değerlendirme • 100

## 6. Himaye ve Hâkimiyet • 103

6.1. Devletin Kabile Siyaseti • 103

6.2. Etnik Himaye • 106

6.3. Durgunluk mu, Hükümdarlık Optimizasyonu mu? • 110

## 7. Bendelikten Vahşiliğe: Kuzey Arnavutluk'ta Mirditler • 115

7.1. Mirditlerin Yöneticileri • 117

7.2. Osmanlı İstimalet Politikası • 119

7.3. İstanbul'daki *Kapetanlar* • 125

7.4. Mirditlerde Tanzimat • 132

**8. Nüfuz ve Tedip: İşkodra ve Kuzey Arnavutluk'ta**

**Osmanlı Reform Politikası • 141**

8.1. Sürgünle Cezalandırma • 141

8.2. Vergi Mükellefiyeti Yaptırımına Yönelik Denemeler • 148

8.3. Kan Davasını Ortadan Kaldırma Denemeleri • 153

**9. Cepheleşme ve İstimalet Arasında:**

**İşkodra'nın Osmanlı-Karadağ Sınır Bölgesi • 157**

9.1. Etnografik-Tarihsel Temeller • 159

9.2. Askeri Karşılaşma • 163

9.3. Osmanlıların İstimalet Stratejileri • 169

**10. İki Misyona, İki Vizyon • 178**

10.1. Fuad Paşa'nın Cebel-i Lübnan'daki Misyonu 1860-1861 • 178

10.2 Ahmed Cevdet Efendi'nin İşkodra'daki Misyonu 1861 • 187

**11. Karışıklık ve Uzlaşım: Cebel-i Lübnan'da Mezhepçilik • 192**

11.1. Bir Araç Olarak Meclis • 199

11.2. Bir Araç Olarak Vekil • 202

11.3. Cebel-i Lübnan Nizamnamesi • 207

**12. Bağışlama ve Unutma • 210**

12.1. Arnavutluk Örf ve Âdet Hukukunda "Besa" • 211

12.2. Avrupa Devletler Hukukunda Unutmayla İlgili Özel Hükümler • 213

12.3. Osmanlı İmparatorluğu'nda Unutmayla İlgili Özel Hükümler • 215

**13 Siyasi Terminoloji • 221**

**14. Düzen Kavramları • 228**

14.1. Düzen ve Refah • 228

14.2 İstimaletten Baskıya • 232

14.3 Uygunsuzdan İşitilmemiş • 235

14.4. Ahlaki Dışlama • 238

14.5. Cezalandırma ve Disiplin • 239

14. 6. Vahşet ve Medeniyet • 242

14.7. Mezhep ve Etnik Gruplar • 246

14.8. Himaye ve Hükümler • 251

**15. Özet • 256**

15.1. Tanzimat'taki Çeşitlilik • 256

15.2 Mezhepçilik ve Etnik Himaye • 262

15. 3. Taklit ve Uyarlama • 265

15.4 Karşılaştırmada Yeni Bir Bakış Açısı • 268

15.5. Tanzimatın Belirsizliği • 270

15.6 Kırılan Çember • 275

**16. Son Değerlendirme • 280**

**17. Belgelere Dair Kısaltmalar Dizini • 286**

**18. Belgeler • 288**

18.1 Ağâh Abdülaziz Paşa'ya Verilen Talimatlar (1855) • 288

18.2 Menemenli Mustafa Tevfik Paşa'ya Verilen Talimatlar (1856) • 292

18.3 Mehmed Raşid Paşa'ya Verilen Talimatlar (1861) • 295

18.4 Hyacinthe Hecquard'a Göre (1858) İşkodra Vilayeti Nüfus Verileri • 300

**19. Biyografik Veriler • 303**

19.1. Sayda Valileri (Kronolojik Liste) • 304

19.2. Sayda Valileri (Kısa Tasvirler) • 304

19.3. Cebel-i Lübnan'daki Valiler, 1840-1860 (Kısa Tasvirler) • 308

19.4. Cebel-i Lübnan Valileri, 1861-1915 (Kronolojik Liste) • 310

19.5. Cebel-i Lübnan'daki Fevkalade Komiserler (Kısa Tasvirler) • 310

19.6. İşkodra Valileri (Kronolojik Liste) • 315

19.7. İşkodra Valileri (Kısa Tasvirler) • 315

19.8. İşkodra'daki Fevkalade Komiserler (Kısa Tasvirler) • 319

**20. Kaynakça • 322**

Dizin • 333